

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Introducere la politica agrară a României, de d-l Th. C. Aslan.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: I. Niculescu cu T. Gavrilăscu. — *Observație de S. R. Tribunalul Iași, secțiunea III*: Abram Karniol cu I. Rahmil. — *Observație de d-l D. Alexandresco.*

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.

INTRODUCERE

LA

POLITICA AGRARĂ A ROMÂNIEI¹⁾

(URMARE)¹⁾

Evoluțiunea în politica agrară a Principatelor nu este de loc surprinzătoare. Oricâteori au fost puse față în față interesele a două clase, din care una puternică și cealaltă slabă, din nenorocire drepturile celor slabi au fost mai întotdeauna încălcate și interesele egoiste ale clasei dominante au ținut mai greu în cumpănă; și astfel dela început s'a făcut marea greșeală economică de a se ingenuchia țărănimii, în loc să se creeze o puternică pătură țărănească, care să participe și dansa la bogățiile pe care le producea cu munca ei, lucru la care ar fi avut cu atât mai mult dreptul cu cât pe atunci munca era mult mai prețuită ca pământul.

Istoria omenirii este plină de asemenea exemple.

Când Tiberiu Grachu a propus legile sale agrare prin care cerea ca pământurile publice (ager publicus), cari fuseseră uzurpate de cei mari, să fie împărțite la popor, rămânând pe seama patricienilor numai câte 500 jugere de pământ²⁾, este cunoscută lupta pe care a dus-o acest

1) Vezi *Dreptul* No. 72 din 1909.

2) Când Tiberiu Grachu a propus pentru întâia oară legea sa agrară (876 a Chr.), reluată mai târziu de Tiberiu Grachu (133 a Chr.), ca nimeni să nu poată fi proprietar pe o întindere mai mare de 500 jugere, s'a crezut mult timp că prin acele legi se limita

vlăstar al nobilei ginte Sempronii și cum a plătit cu viața sa cea generoasă încercare.

Iată cum istorisește Plutarch acest epizod emoționant al istoriei romane vorbind de legile agrare ale lui T. Grachu: «Patricienii au căutat să atragă mai întâi în favoarea lor pe tânărul tribun Octaviu, care a pus *veto* al său la legea agrară a colegului său T. Grachu³⁾, și Tiberiu crezând că Octaviu se opune la legea sa agrară din cauză că posedă mari întinderi de pământuri publice, i-a oferit să-i plătească din averea sa personală, care era destul de modestă, valoarea pământului care i se luă în baza legii sale agrare, și văzând că nu reușește, a făcut apel la popor ca să aleagă între ei amândoi. Când cele d'întâi 17 triburi din 35, au votat pentru destituirea lui Octaviu, Tiberiu Grachu a oprit un moment votarea, a îmbrățișat pe Octaviu, și cu lacrimile în ochi l'a rugat să cedeze. Octaviu a fost un moment mișcat, dar când și-a aruncat ochii la patricieni, a perzistat în refuzul său. Cel d'al 18-lea trib votând și el pentru destituirea lui Octaviu, el a fost depus⁴⁾».

Eră așa de mare furia patricienilor în contra acelor cari căutau să dea o porțiune de pământ la plebei, încât mai toate acele suflete generoase au plătit cu viața în-

dreptul de proprietate la 500 jugere și că nimeni nu putea să aibă mai mult; însă după studiile făcute de Niebuhr și alții, s'a dovedit că legile lui L. Stolon și T. Grachu aveau de scop a limita la 500 jugere proprietatea numai în *ager publicus*, adică numai în acele pământuri în care patricienii nu aveau nici un drept de proprietate ci numai un drept de posesiune și unde numai prin uzurpațiune, ne mai plătind nici un vectigal către fisc, convertiseră o posesiune precară într'un drept de proprietate, și prin legile agrare li se concedă dreptul să țină în plină proprietate 500 jugere din *ager publicus*, iar restul să-l înapoeze ca să se împartă la popor.

3) O lege nu putea să fie adusă în deliberarea comițiilor dacă unul din tribuni opunea *veto* al său.

4) A. Macé «*Historie de la propriété, du domaine public et des lois agraires chez les Romains*», pag. 330 și urm., Paris, 1851.

cercările lor. Așa au murit Tiberiu și Caiu Grachu; tot asemenea mai înainte Spuriu Cassiu și Serviu Tulliu, care propusese prima lege agrară de împărțiri de pământuri la plebei.

Se vede că posesiunea pământului a exercitat în toate timpurile și la toate popoarele aceeași putere de fascinațiune pe care continuă să o aibă și până astăzi, căci pentru posesiunea lui s'au comis cele mai mari nedreptăți.

Dar nu numai politica agrară a trecutului, ci și felul cum eră organizat Statul pe acele vremuri, tindea tot la asuprirea țărănimii.

Intr'adevăr, eră destul ca starea materială a săteanului să fie puțin prielnică pentru gospodăria lui, pentru ca îndată să se înființeze cele mai grele biruri pe capul lui. Astfel pe atunci creșterea vitelor eră principala bogăție a sătenilor, aceasta a fost de ajuns ca să atâte lăcomia Domnilor și o mulțime de dări au fost înființate asupra vitelor, precum: văcăritul, oeritul, goștina, cornăritul, dijmăritul, etc., și Domnii nu se mulțumeau să scoată o singură dare pe an, ci scoteau două și chiar mai multe dări într'un an.

Astfel Constantin Mavrocordat (1733—1735), a scos două văcărituri în fiecare an și întâmplându-se în acel timp o boală de vite, a luat văcăritul și după vitele moarte⁵⁾.

Tot asemenea sub domnia lui Grigore Ghica în Moldova (1735—1741), s'a luat văcăritul și după vitele moarte—zice cronicarul⁶⁾; iar Ion Mavrocordat în Moldova (1744—1747), a luat văcăritul de trei ori într'un an și mulți țărani își omorau vitele ca să nu plătească impozitul, iar vitele boerilor cari erau și ele impuse la văcărit, scăpau de acest bir, sau neînscrind-le, fiindcă boerii erau însărcinați cu strângerea acestei dări, sau încăreau pe țărani ca să le iasă și suna pe care trebuia să o răspundă pentru vitele lor, ori erau scăzuți în taină de către Domn⁷⁾.

Nu se înființă un serviciu domnesc pentru ca îndată să nu se transforme într'o povară care apăsă asupra locuitorilor. Astfel când s'a înființat posta domnească, locuitorii erau datori să dea cai de olac și să îngrijească de hrana cailor pe unde poposeau, și eră o favoare care să făcea unui sat când printr'un hrisov al Domnului, locuitorii erau scutiți de a da cai de olac⁸⁾.

Mai târziu când puterea Turcilor crescuseră în Principate, asuprirea țărănimii deveni și mai înspăimântătoare. Curgeau firmele Porței prin care se da ordine Domnilor ca să strângă cantități mari de produse, sau de cheresetele, și să le aducă la schelele de pe marginea Dunărei, și țărani erau datori să transporte cale de mai multe poștii produsele ce se cereau, și dacă li se plătea, li se

da niște prețuri de nimic, și de multe ori nu li se plătea de loc.

Se făcuse un obicei ca la începutul lunii Iunie să vină dela Constantinopol niște trimiși ai Porței cu scrisori către Domn, pentru a încărea grâne, oi, berbeci, unt, etc., și ei făceau prețul curent al produselor, care se numea *fiat*. Se făceau trei prețuri pentru trei calități de grâne: *fiatul* întâi pentru produsele de prima calitate, aceasta eră un preț mai potrivit, dar care se făcea numai de formă, căci fixarea calității grânelor atârând de dânsii, ei nu socoteau niciodată grânele ce le luau, că sunt de calitatea întâia, ci întotdeauna le taxau de calitatea a doua sau a treia, cari aveau un preț cu mult mai scăzut. Astfel grâul de calitatea întâia îl taxau ca de calitatea a doua și prin urmare înșelau asupra calității, măsurau cu banița lor, care ziceau că e banița Stambulului, care eră mai mare, și prin urmare înșelau asupra cantității; și a treia înșelătorie eră la plată, căci plăteau în monete turcești și le socoteau pe un curs mai mare decât îl aveau în țară, și prin urmare înșelau și asupra prețului⁹⁾.

Ion Ghica în scrisorile sale către V. Alexandri, spune că nici un produs nu putea să iasă din țară până mai întâi nu se aprovizionă toate subaturile cu cele trebuincioase garnizoanelor și cetăților de pe marginea Dunării cu oi, grâu, orz, ovăz, unt, miere, ciriviș, seu etc, care se luau de Capanlăii (furnizorii armatelor turcești) dela sătenii români *cu voe, fără voe*, pe prețurile ce se fixau pe fiecare an de Marele Capan din Țarigrad¹⁰⁾.

Această stare mizerabilă de lucruri eră regulată chiar prin tratate, căci prin *hatiseriful* din 4 Noemvrie 1774, pentru pronomiile Moldovei, care a fost dat în urma tratatului dela Kuciuk-Kainargi, se hotări: «ca măcelarii să nu mai cumpere oi prin oamenii și saigii lor, ci raelele să nu ascundă oile lor, dar să le vândă cu prețul lor la neguțatori și gealepi. Domnii să se îngrijească să trimită multe oi la Țarigrad *nevânzându-se în alte părți*. Raelele să ducă la schele mulțime de pâine, roduri și legume și cu prețul ce se va întâmpla, să se vândă la reizii corăbiilor Capanului *nedându-se în alte părți*, iar cheresetele trebuincioase cetăților Rumeliei fiind din vechiu rânduite a se tăia din munții Moldovei, *să se plătească tăiatul și adusul, scăzându-se din bir*¹¹⁾).

Când Principatele ajunseră în astfel de stare, ce trageră de inimă putea să mai aibă țaranul ca să-și muncască ogorul lui, dacă nu avea voe să-și vândă produsele unde ar fi putut să ia un preț mai bun și eră silit să le ducă cale de mai multe poștii, la cetățile de pe marginea Dunării unde le predă capanliilor Porței pe prețurile pe cari vâiau dânsii să le plătească?

Ce folos aveau țărani că agoniseară ceva din munca lor,

5) Neculcea. Letopisețe, II, pag. 418.

6) *Ibid*, loco cit., III, pag. 415.

7) Enache Coșălniceanu, Letopiseți, III, pag. 203.

8) Th. C. Aslan, «Studiu asupra monopolurilor în România», pag. 33 și urm. (Lucrare premiată de Academia Română, București, 1906).

9) Th. Codrescu, Uricarul, Tom. XIV, pag. 242.

10) Ion Ghica, Scrisori către V. Alexandri, pag. VI.

11) D. A. Sturdza «Acte și documente» I, pag. 139 și urm.

dacă Domnii se întreceau să pună cât mai multe biruri asupra avutului lor, și când credeau și dânsii că s'a închis lista dărilor ordinare, se începea seria dărilor extraordinare, fie în bani, fie în natură, ca dare de zaherële pentru întreținerea armatelor turcești, dare de cherețele pentru facere de poduri și întăriri de cetăți, unt pentru cetatea Vidinului, etc.?

Nu este dar de mirare ca țăranii desnădăjduiți de atâtea jafuri care se dà în averea lor, strânsă cu atâtea trudă, să emigreze în țările vecine; crezând că aiurea vor găsi o soartă mai bună; politica agrară însă a țărilor vecine eră identică cu aceea care domnea în Principate, căci se promitea și acolo scutiri de biruri și condițiuni de muncă mai ușoară pentru a atrage cât mai multe brațe de peste hotare, și apoi după ce se înființau asemenea sate cu Români fugiți din Principate, se revenea pe urmă la starea de mai înainte, care nu eră mai bună decât în Muntenia și Moldova.

Când Domnii vedeau că satele rămân pustii și veniturile scădeau, atunci făceau apel la băjenari ca să se întoarcă la vetrele lor promițându-le îmbunătățirea soartei lor.

Vestitul hrisov pentru băjenari din anul 1756 al Domnului Moldovei Const. Racoviță, arată pe larg cauzele pentru care o mulțime de țăranii moldoveni emigrau în țările vecine¹²⁾, și se întâlnesc multe sate de Români în Ungaria, sau peste Dunăre, înființate de Românii cari fugeau din Principate pentru a căuta aiurea o soartă mai bună, precum și o mulțime de slobozii, întemeiate de străinii veniți din țările vecine, cărora Domnii le acordau scutiri de biruri pentru cei dintâi ani ai așezării lor în țară, sau alte avantajii pentru cultura pământului.

Cu cât ne apropiem mai mult de secolul XIX-lea cu atât starea țăranimii devine mai rea, iar desființarea *rumăniei* și a *vecinătății* nu adusesese nici o îmbunătățire, căci raporturile dintre proprietari și săteni continuau să fie ca și mai înainte, și când proprietarii de moșii au văzut că nu se poate produce atâtea grâne câte se cereau pentru export, iar cererea lor de a se înmulți numărul zilelor de muncă nu le-a fost încuviințată, au căutat pe altă cale să ajungă la acelaș rezultat, îngustând întinderea de pământ pe care erau datori să o dea țăranilor pentru hrana vitelor lor, ca să le rămână mai mult pământ de muncit pe seama lor, și prin hrisovul Domnului Moldovei Al. Moruzi din 3 Ianuarie 1805 s'a fixat numărul fâlcilor ce proprietarii erau obligați să dea țăranilor pentru hrana vitelor lor¹³⁾.

Acest hrisov este începutul unei serii nouă de măsuri agrare provocată de avântul pe care îl luase comerțul Principatelor la sfârșitul secolului al XVIII-lea, căci începuse să se exporteze un însemnat număr de vite în Turcia,

Austria, Prusia¹⁴⁾, iar caii moldovenești erau foarte căutați pentru cavaleria ușoară austriacă și prusiană, și mari cantități de ceară, berbeci, oi, miere, sare și mai cu seamă cereale, se cereau pentru Veneția, Constantinopoli și întreaga Turcia¹⁵⁾.

Cultura cerealelor dobândise o dezvoltare foarte mare, ele fiind cerute nu numai pentru export, dar și în înăuntrul țării la velnițele care se înființaseră în Moldova pe la sfârșitul secolului XVIII-lea, și proprietarii nu se mai mulțumiră să limiteze numai locurile de fânețe și pășune ale sătenilor, ci merseră și mai departe pe această cale ca să poată trage și mai mari foloase din moșiile lor, și de aci până la limitarea și a locurilor de hrană ale țăranilor nu mai eră decât un pas, și acest pas a fost făcut de Regulamentul Organic.

Acest mers ascendent către o politică agrară favorabilă proprietarilor eră o consecință firească a politicii agrare urmată în trecut, și cu cât țara pășea mai mult către regimul agricol, și cu cât foloasele ce se puteau trage din pământ deveneau mai mari, cu atât mai mult s'a căutat ca de aceste foloase să profite numai proprietarii, și din toate avantajele pe care le avea țăranimea în trecut, numai rămăsese decât amintirea că țăranul avea dreptul să se hrănească pe moșia pe care locuia, iar din vechiul obicei ca sătenii să aibă pământ de hrană atât cât puteau cultiva, sau să țină la pășune atâtea vite cât puteau să crească, numai rămăsese pentru țăran decât un drept de *chiriaș* pe moșia proprietarului pe o întindere de pământ din ce în ce mai îngustă, atât pentru hrana săteanului cât și a vitelor sale.

Dacă în politica financiară a Principatelor nici un fel de principiu nu călăuzea pe aceia cari erau însărcinați cu așezarea dărilor, iar în sistemul de impozite care se practica în trecut, ideia conducătoare eră de a se stoarce cât mai mulți bani din punga contribuabililor; dacă în politica internă nu există nici o normă în administrarea Statului decât arbitrarul cel mai revoltător, iar în politica externă nu eră nici o directivă; în ceea ce privește însă politica agrară, ambele Principate aveau o politică hotărâtă, și țelul acelei politici eră să se asigure cât mai mari foloase din stăpânirea pământului, și dacă câteodată firul conducător al acelei politici agrare a fost întrerupt din cauza împrejurărilor cari făceau ca acea politică să întâmpine oarecare rezistență, sau din partea unor Domni mai îndușetori pentru suferințele poporului, sau o împotrivire din partea țăranimii, acel fir a fost îndată re-luat cu o îndoită energie până s'a ajuns la scopul dorit.

Societatea românească nu ajunsese la începutul secolului al XIX-lea la noțiunea egalității ce trebuie să existe între toate clasele; reformele agrare făcute de Iosif II în

14) M. Carra : Istoria Moldovei și României, pag. 124; Raicewich. op. cit. p. 57—60.

15) Hurmuzaky, VII, pag. 358; N. Iorga, Acte și documente cu privire la istoria Românilor, II, pag. 203; Hurmuzaky, II, pag. 185

12) Uricariul, I, pag. 193.

13) Acte și legiuri privitoare la chestia țărănească, I, pag. 56—57.

Austria, de Stein și Hardenberg în Prusia, nu avuseseră răsunset până la Dunăre, egalitatea tuturilor înaintea legilor și a impozitelor întâmpină încă o rezistență foarte vie în Principate și toate încercările Generalului Kisseleff de a îndulci soarta țărănimii au rămas zadarnice¹⁶⁾.

Principiul solidarității sociale pătrunzând însă din ce în ce mai mult în societățile moderne, și în temeiul acestui principiu stabilindu-se o mai strânsă legătură între diferitele pături sociale, oamenii de Stat au ajuns la convingerea că este în interesul tuturor ca să fie o pătură țărănească viguroasă, care să-și aibă asigurat traiul cu îmbelșugare, iar nu o țărănie mizerabilă care abia să poată trăi de azi pe mâine; și dacă acest adevăr nu a putut să fie văzut destul de limpede în trecut, din cauza principiilor pe cari eră așezată atunci societatea, astăzi însă acest adevăr numai poate fi pus la îndoială, și după frumoasa imagine a d-lui Ion I. C. Brătianu, «astăzi la flăcări incendiului din Martie 1907 s'a făcut lumină asupra adâncimilor trecutului de mizerie ale neamului nostru»¹⁷⁾.

Astăzi când se cunosc acele adâncimi, politica agrară a viitorului trebuie să fie pusă cu totul pe alte baze decât în trecut, ea trebuie să fie condusă de spiritul înfrățirii tuturilor claselor sociale.

TH. C. ASLAN

16) Th. C. Aslan «Finanțele României» dela Regulamentul organic până astăzi (1831—1905). Lucrare premiată de Academia Română. București, 1905.

17) Discurs pronunțat în ședința Camerii din 26 Noemvrie 1907.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 4 Noembrie 1909

Președința d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

I. Nicolaescu cu T. Gavrilescu

ACTE SUB SEMNĂTURĂ PRIVATĂ.— CONVENȚIUNI SINALAGMATICE.— NUMĂRUL EXEMPLARELOR ORIGINALE.— ART. 1179 CODUL CIVIL.

După art. 1179 din codul civil, actele sub semnătură privată cari copriind convențiuni sinalagmatice, nu sunt valabile dacă nu s'au făcut în atâtea exemplare originale câte părți sunt cu interes contrariu. De unde urmează că un act prin care partea voește să dovedească existența unui contract de închiriere față cu cealaltă parte, nu este valabil dacă nu este făcut în două exemplare originale și această regulă se aplică și la contractele de subînchiriere.

No. 416.— Respings, ca nefondat, recursul făcut de I. Nicolaescu contra sentinței tribunalului Dolj, secția I, cu No. 621 din 1907, dată în proces cu T. Gavrilescu.

S'au ascultat : d-l avocat N. Mitescu, în desvoltarea motivelor de casare ; d-l avocat D. Șuculescu, în combateri ; d-l procuror general C. R. Manolescu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat :

«Greșită aplicare a art. 1179 codul civil, violarea art. 437 combinat cu art. 1417 și exces de putere.

«În fapt se stabilește cu actele din dosar că recurentul a închiriat la 11 Iulie 1905, prin contract în regulă, făcut în dublu exemplar și vizat de casierie, lui Soreanu și Giambașu, ambii asociați, magazia aflată pe proprietatea sa, pe termen de un an, adică până la 1 August 1906. Dela această dată contractul trece numai asupra unuia din asociați, Giambașu, care acceptă această transmisiune prin mențiunea făcută pe contract și care achită chiria până la 1 August 1907, în mâinile recurentului.

«În drept, este evident că această modificare a vechiului contract constând numai în faptul că unul din chiriași se retrage, nefiind decât continuarea vechiului contract, nu este supusă unei formalități și în special nu cade sub prevederile art. 1179, care este aplicabil numai în cazul unei convențiuni, să ia naștere în momentul formării ei, iar nu și în cazul când am contract de locațiune făcut cu toate formele legale, este prelungit ori modificat într'una din clauzele sale și care a fost făcut cu toate formele cerute de lege. Dintr'acest punct de vedere, contractul vechiu transmis numai în persoana lui Giambașu și executat de acesta prin plata chiriei pe un an, eră perfect între părți, și fiindcă Giambașu a rămas în imobil și după expirarea lui 1 August 1907 s'a grevat tacita reconducțiune operată între părți, deși el eră ținut față de recurent la plata chiriei.

«Tribunalul însă nu a voit să țină seamă de această transmisiune a vechiului contract și de tacita reconducțiune operată între părți, ci a considerat că în specie există un nou contract care nu este făcut cu formele din art. 1179, și pentru aceasta a comis un exces de putere, violând și art. 1437 combinat cu art. 1417.

«Tribunalul, în considerente, ne respinge apelul pe motiv că nici un raport juridic nu a existat între recurent și Geambașu.

«Tribunalul uită că am invocat tacita reconducțiune derivând din primul contract, care eră semnat și acceptat de T. Geambașu, și prin exces de putere înlătură interogatorul ce am luat părâtului și din care se crnstată că până la 1 August 1907 a fost chiriaș al meu, mi-a plătit chiria pe anul trecut, pe baza contractului ce avusesem mai înainte și care este vizat de administrația financiară de Dolj».

Având în vedere că prin sentința supusă recursului tribunalul a respins acțiunea prin care recurentul cerea ca intimatul T. Geambașu să fie condamnat să-i plătească suma de 500 lei, ce reprezintă chiria unei magazii pe timpul de un an dela 1907—1908 ;

Considerând că, pentru a respinge această acțiune, tribunalul constată că recurentul, în calitate de tutor al minorilor defunctului A. Păunescu, a închiriat prin act scris lui I. R. Soreanu magazia în chestiune pe termen de un an până la 1906 ; că, la expirarea acestui termen, intimatul T. Geambașu, care eră asociatul lui I. Soreanu, face mențiune pe actul care constată contractul de închiriere dintre acesta și recurent, că a primit cheia și magazia dela 1 August 1906 până la 1 August 1907 ;

Că recurentul invocând în dovedirea existenței contractului de locațiune, mențiunea făcută pe actul dintre

dânsul și I. Soreanu, cum și răspunsurile date de I. Geambașu la interogatorul ce i s'a luat, Tribunalul motivează că nu se dovedește existența vre-unui contract de locațiune între recurent și T. Geambașu, de oarece fiind vorba de constatarea unei convențiuni sinalagmatice, actul care se invoacă în acest scop, trebuia făcut în două exemplare originale, câte părți sunt cu interes contrar, conform art. 1179 codul civil; că, în privința mărturisirii făcute de T. Geambașu la interogator, tribunalul constată că acesta a declarat că nu a luat nici odată cu chirie vre-o magazie dela recurent, astfel că n'a recunoscut existența contractului;

Considerând că, conform art. 1179 codul civil, actele sub semnătură privată, cari cuprind convențiuni sinalagmatice, nu sunt valabile dacă nu s'au făcut în atâtea exemplare originale câte părți sunt cu interes contrariu;

Că, în speță, actul invocat de recurent în dovedirea existenței contractului de închiriere față de T. Geambașu, nefiind făcut în două exemplare originale, tribunalul a făcut o bună aplicare a art. 1179 codul civil, când a hotărît că acel act nu este valabil;

Considerând că nu se poate susține, cum se face prin motivul de casare, că în speță ar fi o modificare a vechiului contract sau o tacită reconducțiune, și că, prin urmare, n'ar fi aplicabile dispozițiile acestui text de lege, de oarece, după cum s'a stabilit mai sus, vechiul contract a fost încheiat cu I. Soreanu, iar nu cu T. Geambașu, pentru ca recurentul să poată invoca o modificare a acelui contract sau o tacită reconducțiune;

Considerând că, nici în privința mărturisirii făcută de T. Geambașu la interogatorul ce i s'a luat, tribunalul nu a comis nici un exces de putere, când a constatat că din răspunsurile date la interogator nu ar rezulta vre-o tacită reconducțiune, cum se susține prin motivul de casare, de oarece tribunalul constată că, la interogator, G. Geambașu a declarat că nu a luat niciodată cu chirie dela recurent magazia în chestiune;

Că, prin urmare, motivul de recurs este nefondat.

Pentru aceste motive, respinpe.

Observație. — Contractul de închiriere sau de arendare fiind un contract sinalagmatic, este necontestat supus formalității dublului original, prevăzută de art. 1179 din codul civil, decâteori este încheiat printr'un act sub semnătură privată.

Asupra acestui punct nu mai încapă nici o îndoială. Vezi D. Alexandresco, tom. IX, pg. 24, nota 1 și pg. 58, nota 1, precum și numeroasele autorități citate acolo.

Această regulă, aplicabilă și contractelor de subînchiriere (C. Paris, D. P. 93. 2. 71), nu se aplică însă contractelor comerciale, de exemplu: locați-

unei unui fond de comerț. Trib. Libourne, *Pand. Périod.* 97. 2. 280.

Știm, în adevăr, că art. 1179 din codul civil nu se aplică în materie comercială. Vezi D. Alexandresco, tom. VII, pg. 196, 197 și tom. IX, pg. 58, nota 1; M. A. Dumitrescu, *Codul de comerț comentat*, I, 869, pg. 473, etc.

S. R.

TRIBUNALUL IAȘI, SECȚIUNEA III

CAMERA DE CONSILIU

Audiența dela 20 Iunie 1909

Președinta d-lui Grigore Dimitrescu, judecător-unic

Abram Karniol cu Idel Rahmil

SOCIETATE. — URMĂRIRE. — CREDITOR AL ASOCIATULUI — PARTEA DE FOLOS CE ACEST DIN URMĂ ARE ÎN SOCIETATE. — ART. 1718, 1719 CODUL CIVIL.

POPRIRE.—URMĂRIRE — BUNURI MIȘCĂTOARE NECORPORALE.— ART. 411 URM. PROC. CIVILĂ.

1° Toate bunurile unui debitor formând gajul comun al creditorilor săi, aceștia din urmă pot urmări și scoate în vânzare creanța sau partea de folos, pe care debitorul lor o are într'o societate. Această soluție, care rezultă din termenii generali ai art. 1718 și 1719, după care toate bunurile debitorului servesc spre asigurarea comună a creditorilor săi, nu este contrazisă, în specie, prin natura însăși a dreptului urmărit, deși este știut că societatea este un contract care se formează *intuitu personæ*.

2° Spre a nu se jigni însă drepturile celorlalți coasociați, creditorul care urmărește partea de folosuri ce debitorul său are într'o societate, rămâne străin de această societate, și nu se poate amesteca în administrația ei. Dreptul său se mărginește numai în a cere partea de folosuri ce se cuvine debitorului său, în calitate de asociat, și în a cere, după încetarea societății, împărțirea bunurilor indivize.

3° Calea prin care creditorul poate să urmărească partea indiviză a debitorului său, care are drept patrimoniu o creanță sau un folos într'o societate, este sau aceea a poprirei, sau aceea a urmăririi bunurilor mișcătoare, conform art. 411 urm. proc. civilă, cari vorbesc atât de bunuri *corporale* cât și *necorporale*.

Tribunalul,

Văzând petițiunea înregistrată la No. 7165 din 1909, prin care Avram Karniol, în calitate de creditor al lui

Idel Rachmil, având sechestrat dreptul de tovărășie al debitorului său din asociația cu Mendel Jurist și Nathan Schwartz, la exploatarea moșiei Prigoreni, din județul Iași, cere a se ordona vânzarea acestui drept;

Văzând că creditorul urmăritor a obținut o hotărâre definitivă de la tribunal, investită cu formula executorie, și pe baza căreia i se recunoaște dreptul la suma de 516 lei, cu procente comerciale dela 23 Decembrie 1907, până la achitare, plus 40 lei spese de proces, în contra debitorului azi urmărit I. Rahmil;

Văzând că, pe baza acestui titlu, a cerut tribunalului autorizarea de a executa pe debitor, autorizare acordată prin jurnalul No. 281 din 20 Ianuarie 1909, în urma căreia creditorul a sechestrat dreptul de tovărășie prin procesul-verbal No. 29 din 1909, dresat de d-l portărel de pe lângă tribunalul Iași — G. Șubă — în ziua de 14 Aprilie a. c., și vine astăzi a cere tribunalului să binevoiască a pune termen, autorizând vânzarea bunurilor sechestrate;

Văzând că tribunalul, mai înainte de a dispune vânzarea acestor bunuri, cată să vadă cari sunt ele, și dacă urmărirea tuturor e posibilă și în ce mod;

Văzând că averea a cărei vânzare se cere se compune dintr'un drept într'o asociație și că, pentru aceasta, urmează a se vedea dacă vânzarea lui este sau nu posibilă, așa după cum cere creditorul;

Văzând că, prin urmare, cată a se examina dacă este admisibilă cererea făcută de Abram Rahmil, a se scoate în vânzare dreptul de asociat ce debitorul său Idel Rahmil posedă într'o tovărășie, conform actului încheiat între el cu Mendel Jurist și Nathan Schwartz pentru exploatarea moșiei Prigoreni din județul Iași, și în virtutea căruia I. Rahmil este proprietarul porțiunii de 10% din toată averea aflătoare pe moșie;

Văzând că, în principiu, dreptul creditorului de a scoate în vânzare creanța pe care debitorul său o are dintr'un contract de tovărășie, nu poate fi îndoios, deoarece știut este că toate bunurile unei persoane sunt gagiul creditorilor săi, și că, în caz de neexecutare din partea sa, creditorul este îndrituit a urmări întreaga avere a debitorului, deci toate bunurile lui, prin urmare și orice drept de creanță, care face parte din aceste bunuri (înțelegându-se prin bunuri orice drept apreciabil în bani, care se găsește în patrimoniul debitorului);

Că e sigur în principiu că toate bunurile debitorului se pot urmări, iar dacă pentru un motiv sau altul (Garsonet, t. IV, pg. 128), legiuitorul interzice uneori urmărirea unor bunuri, aceasta constituie o excepție și deci nu creditorul e acel obligat să facă dovada existenței unei dispozițiuni legale, care să autorise urmărirea unui bun aparținând debitorului, ci debitorul, dacă vrea să se sustragă dela urmărirea să caute textul care oprește urmărirea;

Văzând că dacă legea nu oprește formal urmărirea

unui asemenea drept, este de examinat dacă nu cumva vre-un alt principiu nu se opune la această urmărire, tras din însăși natura dreptului urmărit;

Văzând, în udevăr, că dacă s'ar permite creditorului urmărirea acestui drept într'o tovărășie, ar urmă ca dobânditorul acestui drept, în urma vânzării, fie el creditorul urmăritor, fie un terțiu, să intre în locul debitorului expropriat, în ce privește acest drept, căci acesta e scopul urmăririi.

Faptul acesta însă ar fi de natură contrarie voinței asociaților, ar jigni interesele celorlalți tovarăși, cari când au încheiat contractul de societate, contract *intuitu personae*, au înțeles să-și pue în comun munca sau capitalul numai cu anume persoană, nu cu oricine, și s'ar vedea astfel în necesitatea de a primi pe acest adjudecatar străin, intrat în locul tovarășului ce ei au ales;

Văzând că, pentru ca o asemenea împrejurare să nu se poată produce, se admite în deobște că nici unul din tovarăși, atunci când e vorba de o societate de persoane, nu poate cedă dreptul său, nu se poate retrage din societate, punând pe altul în locul său;

Văzând că dacă tovarășul însuș nu are acest drept de dispoziție, cu atât mai mult nu ar trebui să fie acordat creditorilor lui, cari nu pot avea mai multe drepturi decât el însuș, știut fiind că totdeauna creditorul este *l'ayant cause* al debitorului său, afară de cazurile de fraudă și de aplicațiune a acțiunii pauliane, de care nu este vorba aici;

Văzând că creditorii nu pot ridică glasul în contra acestei consecințe a dreptului într'o tovărășie ce are debitorul lor, întrebându-se pentru ce nu ar putea urmări un drept ce aparține acestui debitor, de oarece e rolul orăru creditor chirografar, cum e cel de azi, de a suportă consecințele actelor debitorului său (bineînțeles, după cum am spus mai sus, afară de cazul de fraudă). Acesta putea să-și alieneze toate bunurile, dacă eră de bună credință și nu o făcea în fraudă creditorilor, ei nu puteau spune nimic. Mai mult, puteau să facă donațiuni, să-și piardă averea în speculațiuni dezastroase, etc.; creditorii nu puteau spune nimic. În loc de aceasta, a contractat o tovărășie, a pus lucruri și munca în comun cu alții și în schimb a dobândit un drept de a participa la beneficii, contribuind la pagubă, etc. Acest drept l-a dobândit însă în anume condițiuni; una din acele condițiuni este să nu-l cedeze pentruca celelalte părți să nu se vadă în poziția de a lucra în asociație cu o persoană străină, ceea ce ar fi în contra intențiunii lor. De ce s'ar plânga creditorii tovarășului? Avea acesta dreptul de dispoziție? I-a fost acest drept micșorat prin faptul contractării unei datorii? Nu, de sigur. — Atunci? — Bine deci și valabil a putut contracta debitorul tovărășia, bine și valabil a pus în comun bunuri de-ale sale, în schimbul cărora a dobândit dreptul derivând din contractul de societate, și bine a interzis creditorilor, cum i-ar fi de altfel

și lui însuș, să introducă o persoană străină în locul tovarășului.

Dar, în definitiv, dreptul de tovarăș al unui debitor are o valoare pecuniară, care poate fi uneori însemnată. Logic e că acest debitor să se poată bucura de beneficiile materiale rezultând din tovarășie, și creditorul să nu poată face nimic pe motiv că ar jigni dreptul celorlalți tovarășii?

Oare nu se pare că ar fi o contradicție între această soluțiune și între principiul din art. 1718 codul civil, după care toate bunurile unui debitor constituie gajul creditorilor săi și servește la despăgubirea acestora?

De sigur că da, spiritul cel mai puțin juridic ar simți-o.

Nu este atunci un mijloc a împacă amândouă principiile, acel care zice că bunurile debitorului sunt gajul creditorilor și, deci, pot fi urmărite, și acel după care dreptul unui asociat într'o tovarășie nu poate fi urmat pentru ca interesele asociațiilor să nu fie jignite. Nu se poate găsi o soluțiune așa fel în cât, pedeparte, creditorii să nu vadă pe debitorii lor sustrăgând din gajul lor o valoare pecuniară, iar pe de alta, tovarășii să nu sufere nici un prejudiciu după urma exproprierei operată în persoana tovarășului debitor?

Soluțiunea e de mult găsită. Ea constă în a se zice că creditorul va putea urmări partea debitorului din profiturile societății, rămânând bine înțeles adjudecatarul străin de societate, fără a se putea, spre exemplu, amesteca în administrație.

Dreptul său se mărginește în a cere partea de profit ce se cuvine asociatului și în a cere după dizolvarea societății împărțeala bunurilor indivize (Cpr. Baudry et Wahl, *Société*, No. 356).

Cu modul acesta creditorii sunt satisfăcuți, căci pot obține ceea ce îi interesează: valoarea pecuniară a bunului debitorilor lor; și asociații nu au ce zice, căci raporturile lor continuă cu aceeași persoană, cu care au contractat, tovarășul primitiv expropriat numai în măsura în care nici un prejudiciu nu se poate aduce societății.

Iată deci cum dreptul unui asociat într'o tovarășie făcând parte din gajul general al creditorilor lui, poate fi urmărit de acești creditori.

O dificultate ce s'ar pretinde că se prezintă în speță, și anume aceea că dreptul tovarășului a cărui urmărire se face, ar fi un drept indiviz asupra activului social, și prin argumentul tras din art. 494 pr. civilă, nu ar putea fi urmărit decât după împărțeală, poate fi înlăturată, tot cu argumentul tras din art. 494 alin. II, care spune că se poate vinde o parte indiviză, dacă câtimea ei e neîndoelnic stabilită și lămurită, și se constată în speță că dreptul debitorului urmărit în tovarășie este de 10% din beneficiu.

O dificultate însă și o adevărată dificultate este a se răspunde la întrebarea cum se poate face urmărirea de

creditorii unui drept de creanță, fie el izvorât dintr'o tovarășie sau din orice alt raport aparținând debitorului său?

E incontestabil că prima și cea mai ușoară cale este aceea a poprirei. Creditorul urmăritor va face poprire în mâinile tovarășilor, adică a debitorilor debitorului său, pentru a întrebuiți un termen mai general, oprindu-i să plătească creditorului lor, care e debitorul său.

Dar, dacă creditorul urmăritor nu vrea să facă poprirea? El vrea, spre exemplu, să ajungă imediat la realizarea creanței sale, și întrebuițând calea poprirei, va fi obligat atunci când suma sau obiectele poprite în mâinile terțiului poprit, sunt datorite cu termen, să aștepte expirarea termenului.

Ar putea, e drept, să obție validarea poprirei și apoi să cesioneze unui străin dreptul de creanță ce a dobândit în contra debitorului debitorului său. Dar nu vrea. Pentru ce, zice dânsul, să caut întâiu prin poprire a deveni creditor eu în locul debitorului meu, și apoi să transfer creanța astfel obținută unui terțiu străin, și să nu ating rezultatul direct printr'o vânzare a dreptului de creanță ce aparține debitorului meu, așa ca terțul străin să intre direct prin adjudecare în locul debitorului meu, fără ca creanța să treacă întâiu pe la mine, creditor urmăritor, prin poprire, și apoi la terțul străin, prin cesiune voluntară; de ce să nu se opereze cu concursul justiției o cesiune forțată, în virtutea căreia debitorul urmărit să fie înlocuit în calitatea sa de creditor cu adjudecatarul creanței scoase în vânzare de mine, creditor urmăritor? Cu alte cuvinte, se poate urmări o creanță, altfel decât prin poprire, vânzându-se la licitațiune publică?

Art. 411 proc. civilă, prin generalitatea termenilor cu cari se exprimă, zicând că «urmărirea bunurilor mișcătoare, corporale sau necorporale, cari se află în posesia datornicului, se va face prin agenții . . . », etc., pare a vorbi de urmărirea bunurilor necorporale, deci, de creanțe, printre cari se numără și dreptul de tovarășie de care e vorba în speță.

De oarece însă codul de procedură civilă nu organizează modul acestei urmăriri, creditorul nu poate recurge decât la formele prevăzute în art. 411 și urm. relative la urmărirea bunurilor mișcătoare ce se află în posesia datornicului, formă care nu oferă prea multă siguranță creditorului urmăritor. În adevăr, una din preocupările legiuitorului la orice urmărire, e de a face dela început ca bunurile urmărite să devie indispensabile în mâinile debitorului urmărit, rezultat la care ajunge prin comandament la urmărirea imobiliară, prin sechestrul la cea mobilă, prin poprire la creanțe. Or, cum va putea ajunge la acest rezultat în caz de urmărire a creanței prin alt mod decât prin poprire? Cum se va pune obiectul la îndemâna justiției, pentru a împedea înstrăinarea lui de debitorul urmărit? Prin sechestrul? Nu. Deoarece chiar dacă actul, instrument de dovadă, ar fi în posesia debitorului și ar fi sechestrat, asta tot nu împedea pe

debitorul urmărit să cesioneze creanța, asta nu-l împiedică să o incaseze și să zădărnicească urmărirea. Siguranța nu poate fi câștigată pentru creditorul urmărit decât în urma vânzării efectuate, decât după ce prin judecare un altul a fost făcut creditor în locul debitorului urmărit, și după ce această cesiune forțată va fi fost adusă la cunoștința debitorului acestui debitor; dar chiar atunci unde este siguranță că acest debitor al debitorului datorește? Ce garanție are judecarea creanței că a cumpărat o creanță? Fost-a chemat debitorul în instanță, așa cum se procedează la poprire, pentru ca să spună dacă datorește, sau să facă această dovadă, în urma căreia să se opereze transferul judiciar?

Iată atâtea inconveniente ale urmăririi unei creanțe făcută în alt mod decât prin poprire.

Aceasta însă nu înseamnă că urmărirea nu e posibilă, dacă creditorul dorește să o facă astfel, și de aceea, pentru motivele de mai sus, ordonă vânzarea dreptului de tovarășie.

Semnăt, Grigore Dimitrescu.

Observație.— Art. 1518 din codul civil operește pe asociatul care nu este administrator, de a înstrăina sau de a obliga lucrurile chiar mobile ale societății; de unde rezultă că unul din asociați nu poate astăzi să vândă partea sa indiviză din lucrurile chiar mobile ale societății, și dacă el a contractat o asemenea vânzare, cumpărătorul nu va putea cere lucrul cumpărat de dânsul. Vânzarea nu dă deci nici un drept actual cumpărătorului.

Rămâne însă bine înțeles că vânzarea va fi validă, dacă lucrul vândut a căzut în lotul vânzătorului. Prin urmare, rezultatul împărțelii va decide, ca la orice indiviziune în genere, dacă terțiul căruia asociatul a înțeles să transmită partea sa indiviză, a devenit sau nu proprietar¹⁾.

La Romani, unul din asociați putea, din contra, să vândă partea sa indiviză din lucrurile societății, și vânzarea eră de îndată validă, fără a se aștepta rezultatul împărțelii²⁾. Această soluție, pe care art. 1518 a schimbat-o, eră juridică, însă contrară scopului societăților.

Dar dacă asociatul nu poate, în principiu, să înstrăineze lucrurile societății, aceasta nu însem-

1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, pg. 504, și numeroasele autorități citate acolo.

2) «Nemo ex sociis plus parte sua potest alienare, etsi totorum bonorum socii sint». L. 68, Pr., Dig., Pro socio, 17, 2). Cpr. Pothier, Société, IV, 89.

nează că creditorii asociaților nu pot urmări creanța sau partea de folos ce debitorul lor are în societate. Ei pot urmări această creanță, în baza principiului general înscris în art. 1718 și 1719 din codul civil. Tribunalul Iași, care admite această soluție, adaugă însă, cu drept cuvânt, că spre a nu jigni drepturile celorlalți asociați, creditorul care urmărește creanța ce debitorul său are într-o societate, rămâne străin de această societate, dreptul său mărginindu-se în a cere partea de folosuri ce se cuvine debitorului său în a provoca, după încetarea societății, împărțea bunurilor indivize. Această soluție este, cu drept cuvânt, admisă atât de doctrină cât și de jurisprudență³⁾.

Este de asemenea necontestat, după cum o spune și tribunalul în treacăt, că creditorii unui asociat nu pot, nici într'un caz, să se amestece în administrația societății, nici s'o controleze, întrucât această gestiune este un act eminent personal sociaților⁴⁾.

Prin urmare, sentința tribunalului este juridică și motivată cu un lux de argumentare.

D. ALEXANDRESCO

3) Vezi Guillaouard, Société, 252 bis și alte autorități citate în tomul IX susmenționat, p. 528, 529, nota 4.

4) Vezi tomul IX menționat, p. 499 și autoritățile citate acolo.

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE CASAȚIUNE DIN ROMA

— 30 Iunie 1908 —

MOȘTENIRE VACANTĂ. — STAT. — MOȘTENITOR APARENT. — OBLIGAȚIE DE RESTITUIRE. — ART. 680 URM. CODUL CIVIL ROMÂN.

Statul, decâteori este chemat la o moștenire vacantă, se consideră ca un adevărat moștenitor aparent.

Moștenitorul aparent nu trebuie să restituie adevăratului moștenitor decât sumele primite de dânsul în contul succesiunii, el nedatorind nici o despăubire pentru sumele neprimite.

(Din revista *La Legge*).

Observație.— Principiul admis de Curtea de casație din Roma este indiscutabil. Este, în adevăr, admis că decâteori o petiție de ereditate este îndreptată contra moștenitorului aparent de bună dredință, acesta nu restituie decât lucrurile sau sumele cu cari s'a înavușit. Cpr. Laurent, IX, 527. Vezi D. Alexandresco, t. III, p. 678 urm. (ed. 1-a) și autoritățile citate acolo.

S. R.